

Живот Срба на Косову и Метохији: Свети Архангели – Ораховац – Зочиште

Небо везано бодљикавом жицом

Аутор: Виолета Вучетић, Православље број 929, Рубрика "Ходочашћа"

На Косову су остали они Срби који нису продали своју земљу, који нису продали станове, који нису имали шта да продају, који нису хтели да оду. Албанци су подигли нове фабрике (Горење међу њима?!), нове вишеспратне куће, раширили заставе Албаније по крововима кућа, месних заједница и општина, изградили 211 џамија, срушили 150 цркава, купили скупе увозне аутомобиле и ходају слободно, као своји на своме. Упркос њиховом уверењу, иако све посматрамо из комбија без права да застанемо, без права да питамо зашто су сва имена села и заселака исписана прво на албанском, па на српском (један Србин показује албански речник који су му неки у Београду поклонили јер ће му, како му рекоше, бити потребан), без права да изађемо напоље, а с правом да нас обезбеђује косовска полиција у којој је само један Србин, а чији командант, наоружан аутоматском пушком, каже оцу Пимену, који нас води, да ако променимо трасу за једну улицу не може да нам гарантује безбедност, осећамо да је Косово наша земља. И јесте. Албанци покушавају да нам одузму нашу духовност и наш идентитет. Они су добро и темељно обучени и знају шта треба да ураде. Јер ако једном народу убијете духовност, ако им спалите и уништите цркве, то значи да покушавате да им уништите идентитет.

Од Косовске Митровице до Светих Архангела дуг је пут. Пролазимо кроз села и варошице које врве од гомиле људи на улицама. Старији мушкарци носе беле капе националног обележја, радници масовно зидају куће. Застају и погледају у комби. Кад идете под пратњом, знају ко сте. Питамо возача шта би било да изађемо из комбија и кренемо у продавницу. „Чудили би се толикој храбрости. Ако би био само продавац унутра, можда би вас и послужио. Ако би их било више, вероватно не бисте изашли живи“. Албанци су храбри само у групи, кад су сами нема потребе да их се плашите. Тако кажу Срби на Косову. Наш возач мења таблице „КМ“ у „КС“. Идемо под пратњом, али никад се не зна. Боље је имати њихове таблице. Размишљамо о Метохији у којој једва да има Срба, а зове се по метоху (манастирска земља). Улазимо у Призрен и заглављујемо се у саобраћају у уским градским улицама. Не дају нам да мењамо трасу и не успевамо, да барем кришом, кроз прозор комбија, погледамо Богородицу Љевишку. Деца нам узвикују неке чудне речи, плазе се и ругају. Мржња се осећа у сваком камену призренских улица. Полицајци, Албанци, прате нас до излаза из града, а потом до манастира Свети Архангели. Тамо нас дочекује немачки КФОР. Инсистирају да оставимо личне карте и узмемо пропуснице на којима пише „Посетилац број...“. Као да идемо у посету затворенику. Све је опасно жицом. На кули Душановог града изнад манастира, два војника који надгледају околину. Игуман Герман са братством манастира топло нас дочекује. Гледамо спаљени конак и спаљену капелу. Шиптари су ту направили пир који је трајао до касно у ноћ. Монаси данас живе у новом конаку, где је у току живопис капеле. Осликана је и фреска св. новомученика Харитона, којег су Шиптари зверски мучили и убили. Тело му је пронађено месецима након смрти. Оскрнављен и обезглављен. Сазнајемо да су Албанци поднели захтев за забрану обнове Светих Архангела, јер су они „значајно археолошко косовско налазиште“, како је записано 1948, у неком закону СФРЈ. Мешају се бес, туга, жалост, са љубављу, миром и надом којима одише ово светилиште.

Из Архангела одлазимо у Ораховац где живи 500 Срба и 3500 Албанаца. У једном делићу насеља, окружени војницима и жицом, живе Срби. Имају цркву, школу и продавницу. Неповерљиво гледају у комби који је дошао под пратњом полиције. Чују да говоримо српски и лица им се озаре. Не постоје речи којима се може описати нада на њиховим лицима. Нада у помоћ коју им можемо пружити. И не постоје речи којима се може описати туга и чемер и јад који осећамо, свесни да не можемо да им дамо оно што им једино треба: слободу. Свикли на патњу, ови људи не лажу и не улепшавају. А бол је неумитан. Рекли су да напишемо како живе, да то треба да се у Србији зна. Добро је што смо дошли, сад им је лакше. Нисмо их сасвим заборавили. У њиховим очима толико је храбрости, снаге, вере, наде. Православље је вера у Васкрс, у победу над смрћу. Да ли ћемо икада имати њихову веру? Нерадо се растајемо од њих и улазимо у наш косовски

гето-комби.

Трошни, земљани пут води до манастира Зочиште. На скретању са магистрале налази се брдо од цигала, шута и малтера. То је гробље српских кућа. Албанци су порушили све српске куће у селу и сакупили остатке у једно брдо. Гробља су порушили, а ово за куће подигли. То је знак Србима да се не усуђују да се врате. Манастир Зочиште обезбеђују Швајцарци. Игуман, отац Петар Улемек, није у манастиру, па нас прима отац Серафим. Манастир је миниран, у цркви је дрвена столица и мали сто. Икона св. Козме и Дамјана. Остаци фресака сакупљени у две гомиле налазе се изван зидина. Конак, спаљен, а поред њега нови и скроман. У њему минијатурна капела. Војник КФОР-а, дечак од 18 година, доноси писмо за игумана. За чије право и у име кога он овде ризикује своју младост? Отац Серафим говори нам како су обновљене српске куће, али се Срби нису вратили. Питамо да ли Албанци долазе у манастир. „Долазе“, каже о. Серафим. „И шта Вам кажу?“ питамо.

„Кажу, да код њих постоји народна пословица 'Невоља води непријатељу на врата'. Долазе“, каже отац Серафим, „да траже лек. Моле се Богу“. Морамо да наставимо пут. Ваља посетити Велику Хочу, село-енклаву у којој живи 600 Срба.